הפקולטה למדעי הרוח
אוניברסיטת חיפה

החוג ללשון העברית

לימודי התואר השני – שנת הלימודים תשפ"ז

מערכת השעות ותקצירי הקורסים למתעניינות ולמתעניינים בלימודי מ"א בחוג

כל קורסי התואר השני מרוכזים ביום אחד בשבוע – יום שני – מ-8:00 עד 18:00, כך שאפשר לשלב את הלימודים בנוחות עם עבודה ועיסוקים נוספים.

שימו לב: המסמך מציג את הקורסים המוצעים בשנת הלימודים תשפ"ז בלבד. היצע הקורסים בחוג מתחדש משנה לשנה, ובשנת הלימודים הבאה יוצעו קורסים נוספים. כמו כן, קורסים מתקדמים מהתואר הראשון יכולים לשמש כקורסי בחירה לתואר השני.

מערכת השעות – יום שני

הקורס	המרצה	סוג	יום ושעה	מס׳ קורס
ערבית-יהודית חדשה	פרופ׳ אהרון גבע-קלינברגר	בחירה	8:00-10:00	103.4036 / 103.4037
שיטות מחקר בחקר הלשון העברית	פרופ׳ ברכה ניר	חובה	10:00-12:00	103.4033 / 103.4034
דקדוק, אינטראקציה וגוף	פרופ׳ יעל משלר	סמינר	12:00-14:00	103.4073 / 103.4074
פואטיקה, רטוריקה וסמיוטיקה – מבט לשוני	פרופ׳ ברכה ניר	סמינר	14:00-16:00	103.4038 / 103.4039
איך אנחנו מבינים זה את זה: תקשורת אנושית בראי תיאוריית הרלוונטיות	ד"ר סול אזואלוס-אטיאס	סמינר	16:00-18:00	103.4042 / 103.4043

כל הקורסים שנתיים (סמסטר א׳ + סמסטר ב׳); מספר הקורס הראשון מציין את חלק א׳ והשני את חלק ב׳.

תקצירי הקורסים

שיטות מחקר בחקר הלשון | *Research Methods for Language Studies*

פרופ׳ ברכה ניר • חובה • 4 שש"ס, 4 נ"ז (קורס שנתי)

הקורס עוסק בהתאמה שבין שאלת המחקר לשיטה: מהו סוג הידע שכל שיטה מסוגלת להניב, ואיזו שאלה היא אינה יכולה להשיב עליה. שאלה על שכיחות ופיזור, שאלה על עיבוד בזמן אמת ושאלה על שימוש בהקשר חברתי מחייבות כלים שונים, ובחירה לא מתאימה מייצרת נתונים שאינם נוגעים לשאלה שנשאלה. בחירה מתודולוגית אינה טכנית בלבד: היא נגזרת מהנחות תיאורטיות על מהות הלשון ועל מעמדם של נתונים לשוניים. לפיכך נעגן את הדיון במסגרות תיאורטיות שונות – פורמליות, קוגניטיביות-שימושיות וסוציולינגוויסטיות – ובמסורת הפילולוגית, ונבחן מה נחשב ראיה בכל אחת מהן. נכיר את מגוון השיטות הנהוגות בחקר הלשון – עבודה עם קורפוסים, שיטות ניסוייות ומדידה, ראיונות ותצפית, שאלוני שיפוט וניתוח שיח על נתונים טבעיים – ונבחן כל אחת מהן לפי סוג הראיה שהיא מספקת, מגבלותיה וסוג הטענה שהיא מאפשרת. נעסוק גם בסוגיות רוחביות: בניית מדגם, קידוד ומהימנות בין-שופטים, אתיקה של מחקר במשתתפים אנושיים, ושימוש ביקורתי בכלי בינה מלאכותית בשלבי המחקר השונים. הקורס מתנהל כסדנה: קריאה ביקורתית של מחקרים קיימים תוך בחינת ההצדקה המתודולוגית שבבסיסם, לצד התנסות מעשית בשיטות עצמן.

ערבית-יהודית חדשה | *Modern Judeo-Arabic*

פרופ׳ אהרון גבע-קלינברגר • שיעור ותרגיל • 4 שש"ס, 4 נ"ז (קורס שנתי) • אין דרישות קדם

סקירה של הלהגים היהודיים-ערביים במאה השנים האחרונות. בקורס נשמע טקסטים מוקלטים, נקרא תעתיקים וננתח לשונית לפי תחומי המיקרו-בלשנות והמאקרו-בלשנות הרב-תחומית, כלומר התחומים הנושקים לבלשנות ומאירים אותה – היסטוריה, אנתרופולוגיה וסוציולוגיה. נדון בתיאוריות שונות וכן בחלוקה הדיאלקטולוגית של תפרוסת הלהגים הערביים.

דקדוק, אינטראקציה וגוף | *Grammar, Interaction, and the Body*

פרופ׳ יעל משלר • סמינר • 4 שש"ס, 4 נ"ז (קורס שנתי)

שפות אנוש שזורות עמוקות בפרקטיקות הגופניות-ויזואליות של משתתפי השיח. הדיבור מלווה תמיד בהנגנה, במבטים, במחוות, במנח הגוף ובתנועתו במרחב, ובמניפולציה שעושים דוברים בחפצים שמסביב. בסמינר זה בתחום בלשנות האינטראקציה (Interactional Linguistics) נכיר ראשית לעומק את יסודות התחום; לאחר מכן נחקור את הקשרים שבין דפוסים דקדוקיים לבין דפוסי אינטראקציה מילוליים ובלתי-מילוליים, ונבחן את השפעתם של אילוצים ממערכות סמיוטיות שונות על התהוותם של דפוסי הדקדוק. הסטודנטים.ות יכתבו עבודות המושתתות על הקלטות אודיו ווידאו של שיח טבעי יומיומי דבור, בהסתמך על קורפוסים שיועמדו לרשותם.ן.

פואטיקה, רטוריקה וסמיוטיקה – מבט לשוני | *Poetics, Rhetoric, and Semiotics – A Linguistic Perspective*

פרופ׳ ברכה ניר • סמינר • 4 שש"ס, 4 נ"ז (קורס שנתי; פתוח גם לתלמידי חוגים אחרים)

הסמינר בוחן שלושה תחומים שהתפתחו כמסורות פרשניות נפרדות, ומציע לקרוא אותם מחדש בכלים לשוניים – תחביריים, סמנטיים ופרגמטיים. הנחת המוצא היא שתופעות שנהוג לתאר במונחים ספרותיים או תרבותיים ניתנות להמשגה דקדוקית, ושהמשגה כזו מניבה תובנות שהניתוח הפרשני לבדו אינו מגיע אליהן. בין הנושאים: תקבולת וחזרה כמנגנונים לשוניים; סכמות רטוריות (כיאזמוס, אנפורה, אנטיתזה) ומעמדן הדקדוקי; מטפורה ומטונימיה כתופעות קוגניטיביות-לשוניות; והזיקה שבין מבנה לשוני לפעולה תקשורתית. הדיון יישען על טקסטים בעברית מסוגות שונות.

איך אנחנו מבינים זה את זה: תקשורת אנושית בראי תיאוריית הרלוונטיות | *How We Understand Each Other: Human Communication from the Perspective of Relevance Theory*

ד"ר סול אזואלוס-אטיאס • סמינר • 4 שש"ס, 4 נ"ז (קורס שנתי)

תיאוריית הרלוונטיות היא תיאוריה מובילה בתחום הפרגמטיקה הבלשנית העוסקת בתהליך ההבנה האנושי. בחלקו הראשון של הקורס ייסקרו העקרונות המנחים, על פי תורת הרלוונטיות, את השומע בשחזור משמעות הדובר. בנוסף, תוצג פרוצדורת ההבנה, כפי שמוצגת על ידי התיאוריה – הפרוצדורה המציעה הסבר לאופן שבו שומע מבין מבעים בשיחת פנים-אל-פנים. בפרט נעמוד על אופני קידוד ודרגת מפורשות הנאמר, תוך התייחסות ליחסים המתקיימים בין המקודד למובלע. בחלקו השני של הקורס ניישם את הכלים שנלמדו לניתוח טקסטים דבורים וכתובים.